

По съдържанието си и по художествеността си тѣзи страници сѣ равностойни съ III-и отдѣлъ отъ глава III-а. Тѣзи страници трѣба само да се четатъ, а не и критикуватъ. Четешъ и като се вслушашъ въ пѣснитѣ на възстаницитѣ и въ майското шумолѣние на нивитѣ по Орѣховското поле, струва ти се че слушашъ бунтовнически маршъ, подъ музикалнитѣ ритми на когото възстаницитѣ летятъ къмъ определената точка на своя походъ, а въ сѣщото врѣме виждашъ Българията — *гълпата и покорна турски рай* — какъ се прозява и почесва задъ тила, като гледа шепата патриоти дошли отъ Влашко *за свобода да мржтъ*. Гледашъ какъ тази *рай* се крие въ плѣвнитѣ, и тебе те хваща ядъ, готовъ си не да я заплоешъ, но да ѝ туришъ по тежкѣ хомотъ отъ този, за счуванieto на когото сѣ трѣгнали съ пушка въ рѣце емигрантитѣ. Обидно и криво ти става като виждашъ че циганитѣ и циганкитѣ носятъ вода на бунтовницитѣ, а българитѣ си отвръщатъ лицето отъ тѣхъ за да не би да ги види селския падарь-помакъ, и ги обвини въ измѣна на царщината...

Постѣпката на Ботева съ черкезина-крадецъ въ буруванския лѣсъ (която постѣпка е истински фактъ) хвърля силна свѣтлина върху нравственния портретъ на *войводата*, който командва не **главорѣзи башибозуци**, а **български възстаници**. Този фактъ запушва устата на злитѣ езици, които наричатъ Ботева и всичкитѣ главатарии на послѣднитѣ, български възстания **вагабонти**. Автора несправедливо обвинява Ботева, че не заповѣдалъ на възстаницитѣ да умъртвятъ черкезина. Ботевъ не знаеше искусството на **главорѣзитѣ**, които се гордѣятъ съ названието си: *военни*. Началствованието му надъ възстаници неможеше на веднажъ да изгони изъ неговото благородно сърдце чловѣческото чувство на помилванието.

Глава V. **Миленъ камѣкъ.**

I-и отдѣлъ. Въ този отдѣлъ се разказва първата битка на възстаницитѣ съ черкезитѣ, башибозуцитѣ и съ турскитѣ солдати. Автора е напѣгналъ всичкитѣ си писателски сили (ако може така да се каже) за да нарисува пълна и вѣрна картина на първата битка — напѣгналъ е силитѣ си и дѣйствително е сполучилъ да нарисува съ живи краски пълната картина на боя при *Миленъ-камѣкъ*. Мѣстността на Миленъ-камѣкъ е описана вѣрно. Факта, че Ботевъ на конь и съ гола шапка се е впусналъ въ срѣдата на черкезитѣ, е сѣщо тѣй вѣренъ. До толкова живо е нарисувана тази боева картина, щото като четете и се вслушате, вамъ ви се струва, че чувате гърмежитѣ, които сѣ се раздавали прѣди 12 години на *Миленъ-камѣкъ*; струва ви се, че слушате заповѣдитѣ на *Ботева* и *Войновски*, а близо около васъ въ стаята прострѣнъ лежи раненъ попъ *Савза Катрафиловъ* и ви моли да му дадете водича. Автора майсторски приковава вашето внимание къмъ върха на *Миленъ-камѣкъ* и ви показва, като че ли съ магически фенеръ, разнитѣ сцени на боя: ранени, убити, отчаяни, гладни, жедни, уморени, свѣтканието на пушкитѣ, дима надъ горската повърхнина; а най послѣдната сцена отъ картнитѣ на този валше-